

ції, тобто ще один вид перевірки вірності доказів.

Щодо застосування її під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, дане питання залишається відкритим і неврегульованим. Однією з перших сумнівних причин щодо використання як доказів результатів опитування особи за допомогою поліграфа є наявність активних дискусій про надійність та достовірність методик психофізіологічного дослідження.

1. Моисеева Т. Ф. Проблемы использования полиграфа в судебной экспертизе / Т. Ф. Моисеева // Про актуальні питання судово-експертного та техніко-криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 черв. 2010 р.). – Київ : Еліт Принт, 2010. – С. 24–27.

2. Аудиовізуальна психофізіологічна діагностика людини: історія, теорія, практика : монографія / [П. Д. Біленчук, О. І. Мотлях, О. М. Рибальченко, І. П. Усіков] ; за ред. П. Д. Біленчука. – Київ : Атіка, 2015. – 419 с.

3. Холодный Ю.И. Применение полиграфа при профилактике, раскрытии и расследовании преступлений / Ю.И. Холодный. — М., 2005. — 160 с.

4. Черкасова Е.С. О проблемах использования опроса с применением полиграфа в качестве доказательства в уголовном судопроизводстве / Е.С. Черкасова // Вестник НГУ. —2011. — Вып. 1. — С. 194—202.

Циб Ірина Сергіївна

курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –

старший викладач кафедри
криміналістики, судової медицини
та психіатрії, к.ю.н. **Павлова Н.В.**

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сьогоднішній день роль судової експертизи набуває все більш важливого значення і, можна стверджувати, що проведення експертизи є одним із найприоритетніших засобів з'ясування істини у справі. Висновок експерта є одним з джерел доказів, передбачених кримінальним процесуальним законодавством. Водночас, не маючи наперед встановленої сили, він висновок експерта підлягає обов'язковій оцінці всіма суб'єктами доказування. Ряд вітчизняних вчених-науковців присвятили свої праці розгляду даного питання, а саме: Л.Ю. Ароцкер, Р.С. Белкін, А.І. Вінберг, О.О. Ейсман, Н.І. Клименко, В.Я. Колдін, В.П. Колмаков, О.М. Моїсєєв, М.В. Салтевський, М.Я. Сегай, В.П. Шибіко, О.Р. Шляхова та ін.

Слід зауважити, що у чинному кримінально-процесуальному кодексі України передбачається існування інституту «альтернативної» та «незалеж-

ної» експертизи. І значну роль в оцінці висновку експерта учасниками кримінального процесу відіграє ступінь складності проведеного експертом дослідження. Так, відповідно до п. 1.13 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, строк проведення експертизи залежить від складності дослідження з урахуванням експертного навантаження фахівців і його устанавлює керівник експертної установи (або заступник керівника чи керівник структурного підрозділу) у межах:

– 10 календарних днів — щодо матеріалів з незначною кількістю об'єктів інескладних за характером досліджень;

– 30 календарних днів — щодо матеріалів із середньою кількістю об'єктів або середньої складності за характером досліджень;

– 60 календарних днів — щодо матеріалів зі значною кількістю об'єктів або складних за характером досліджень;

– понад 60 календарних днів — щодо матеріалів з особливо значною кількістю об'єктів або найскладніших за характером досліджень (використання криміналістичного обладнання (лазерного, оптичного, електронного), проведення експериментальних досліджень, застосування кількох методів). При цьому термін виконання не повинен перевищувати 3-х місяців [1]. Втім, ні в науковій, ні в методичній літературі не визначено критеріїв, за якими слід визначати ступінь складності дослідження.

Питання щодо визначення та нормативного закріплення ознак складності судової експертизи дуже важливе. На сьогоднішній день, якщо спиратися на статистичні данні, проблема зростання злочинності не тільки у нашій країні, а й у цілому світі загострилася. У цьому світлі можна вести мову про те, що актуалізувалася проблема фальсифікації слідів. Даному факту сприяє вдосконалення засобів фотографічної техніки (насамперед цифрової), модернізовані програмні засоби обробки зображень. Саме тому постає потреба в ретельному вивченні та систематизації ознак фальсифікації слідів і зображень [2, с. 136].

Судово-слідча практика свідчить про принципову можливість виявлення ознак, які супроводжують умисні спотворення зображень, що нібито є відображеними у сліді. Для цього можна використовувати морфологічні, ситуалогічні, трасологічні, матеріалознавчі та біохімічні особливості фальсифікованих слідів [2, с. 137]. Безумовно можна сказати, що такий чинник впливає на складність дослідження. Так, якщо експерт відповідає на прості запитання, для дослідження потрібен незначний час, а якщо експерту необхідно дослідити ще й наявність ознак фальсифікації слідів і зображень, таке дослідження набуває іншої категорії складності, оскільки експерт повинен буде залучати низку доволі складного і трудомісткого обладнання.

Складність експертизи є показником її достовірності під час оцінки висновку експерта учасниками кримінального процесу. Висновки судової експертизи оцінюють за критеріями наукової достовірності та доказового значення. Суд, прокурор, слідчий можуть і повинні перевірити не тільки логіку

експертного доказування, але й розібратися у висунутих експертом наукових положеннях, щоб упевнитися в достовірності та повноті його висновків. Будь-яке судження експерта має розглядатися крізь призму внутрішнього переконання суду або слідчого до того, як стати підставою для судового рішення [3, с. 226.].

Отже, правильна аргументація висновку експерта, а також злагоджена робота між слідчим, експертом та судом, а також розуміння цього висновку іншими учасниками процесу є найважливішими показниками його доказового значення. Виконуючи свої професійні обов'язки, експерт зобов'язаний звертати увагу на деталі та нюанси, які впливають під час експертизи виявлених слідів, а також роз'яснити результати проведеної експертизи таким чином, щоб забезпечити правильне його сприйняття всіма учасниками кримінального процесу.

Пропозицією для більш достовірного отримання результатів може бути внесення змін до вище згаданої Інструкції стосовно більш детального поділу дослідницької частини не тільки на окремі питання, а й завдання також. Таким чином, наглядно демонструватиметься достовірність експертизи, адже міститиме багатокомпонентні завдання і кожне окреме завдання, що входить до загального, буде розкрито та аргументовано в повному обсязі.

---

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5 : станом на 22 січня 2013 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 46. — Ст. 1715.

2. Седнев В.В. Критерии определения сложности экспертного исследования / Седнев В.В., Черногор П.А., Кондрашова Э.В. // Теория та практика судовой экспертизы та криміналістики. — 2012. — Вип. 12. — С. 135—145.

3. Теория доказательств в советском уголовном процессе : Часть особенная / [Белкин Р.С., Винберг А.И., Гродзинский М.М. и др.]. — М. : Юрид. л-ра, 1967. — 415 с.